

A Maroskőri közgyűlés kivonatos ismertetése.

Egyházköri közgyűlésünk Farkas Gyögy esperes, és Filep Albert kir. tanácsos tanfelügyelő, mint egyik felügyelő gondnok, rendes elnöklete alatt Szent-Háromságon tartatott meg 1873 július 14- és 15-ik napján. A közigazgatási 15, a törvénykezési 16 j.könyvi számok alatt tárgyalt ügyek közül, hivatkozással a j. k. számokra, a következőket kívánom megismertetni:

5. sz. Olvastatott vadadi pap Nagy Sándor afiának folyamódása, mely szerint a közte és a megyéjebeliék egy része között felmerült kedvetlen viszonyok okából, gazdasági hátramaradása, ugy mellbeli gyengélkedése tekintetéből is, papi hivataláról ezennel örök re lemond, s egyszersmind kéri a papi bérnek, a helyébe következő új pappal leendő méltányos elintézését. Melyre válaszoltatott: Miután betérjesztő afia, és a vadadi ekklezsia hiveinek egy része közt felmerült kedvetlen viszály ügye, az e. k. tanácsnak idei 202 számú leirata által, már különben is elintéztetett, s annak végrehajtása elrendeltetett: egyházi közgyűlésünk folyamodó atyánkfia lemondását tudomásul veszi, és annak el- vagy nem fogadása kérdésébe ezennel nem bocsátkozik, hanem a betérjesztett lemondást külön felirat mellett, a tisztelt e. k. tanácsnak, végelintézés végett hivatalosan feljelenti. A mi a közte és a helyébe lépő új pap közt való bér kérdését illeti: az, egy az elnökileg már kinevezett papi biztosnak, a tett szolgálatok mértéke szerint, annak idejében, az igazsággal megegyezőleg és méltányosan eljárni, álland kötelességében.

6. sz. Reggeli 9 óraker másnap a templomban isteni tisztelt tartatott, hol szép gyülekezet jelenlétében, sz.-mártoni pap Szentmártoni Kálmán afia, unitárius pap létére, 1 Kor. 13, 13. alapján épületesen szónokolt „a hit, remény és szeretet“ háromságos tanáról, innen a kölcsönös üdvözlések megtétele után a papság házánál folytattatik a tanácskozás; hol

8. sz. Az iskolavizsgálatokról beterjesztett tudósítások meleg tárgyalása után, és azok kapcsában, indítványoztatott: hogy miután iskolatanítóink legnagyobb részénél — a felette csekély díjazás mellett is — ugy a képesség mint a jóakarát, ügybuzgalom, szorgalom és kitartás, nem hiányzanak, iskolaügyünk mégis, anynyi jóakarát és erőfeszítés ellenére, megközelíthetőleg sem felel meg a szorgalmi idő, egyöntetőség, kellő haladás, nem a törvény szigora kívánalmának; mert a tanítató szülők hideg részvétlensége, bűnös hanyagsága meghiusítja iskolázásunk sikerét, a kívánt időben való beállíthatását, rendszeres folytathatását és hű kitarthatását; elősegíti a kimaradások, s kivált a mulasztások megrendítő szaporodását; az iskolát tartó egyházak pedig többnyire, s mondhatni általán, vagy restek, vagy elégtelenek saját erejükön czélszerű iskola-ház állítására, felszerelésére, s tanítóik illő díjazására; s miután az oktatásügyi minister ő nmlga ez év folyamán, elhatározó nyilatkozatra s kimutatásra szőlította fel mindenik vallásfelekezetet a végett: hogy melyik iskoláját képes önerején fentartani, s melyiket nem? Valóban, eljöttek látszik az idő a komoly magunkba szálásra, a szigoru számvetésre, és siető elhatározására annak: ha valjon nem volna-e tanácsos, sőt elődázhatlanul szükséges, fennálló iskolaügyünknek más fordulatot engedni, saját erőnkkel, vagyonunkkal s az állam részéről nyuitandó támogatással iskoláinkat ugy rendezhetni be, hogy azok virágzásba hozása mellett, felekezeti ügyünk, vagyis templomi szolgálatunk, fennakadást ne szenvedjen? Mindezek komoly megfontolást, az e. főtanács elintézését, s keresztülviteli módozatára utasításadását igényelvén, annak érvényre emelése felirat útján lenne eszközöndő.

A felhozott idő, kor és végzetszerűvé vált tanügyi ezen indítványt, egyházi közgyűlésünk egész terjedelmében és egyhangulag elfogadta, magáévá tette, s környéki minden iskoláinkat annak értelmében átídomítandóknak véleményezte, s meleg pártfogása mellett, véghatározás végett, annak az e. főtanácshoz való fölterjesztését meghatározta.

9. sz. Egyik tagtársunk részéről panaszosan lett bejelentve, hogy azon községben, hol paposkodik, Marosszékbeli polgári egy tekintélyes tisztviselő által mondatott ki: hogy lakta községében strázsálással, nappali és éjjeli őrködéssel, a pap és mester is, sorszámban tartoznak; mert az ők javaik felett is tartatik őrködés. E

nyilvános utasítás azt vonná maga után, hogy tehát az illető belső emberek, tartoznak lakta községükben, hidak tartozásával, sánczásással, s mindennemű személyes rovatok s a t. hordozásával is, pedig a kizárólagos hivatali kötelességekkel, kikerülhetetlenül, botrányosan és homlokegyenest jőne mindanynyiszor összeütközésbe, könnyen boszus zaklatásoknak téve ki azokat.

Tiszteli panaszló aa. a jogegyenlőséget a közteherviselésben is, s igazságosnak tartja az egyháziak részéről a magánvagyon utáni adót, rovattal, úgy a fizetése arányában jövedelmi adót is; de nem tarthatja olyannak — legalább méltányosnak nem — az 1848 óta most először megkísérlett ez eljárás szerinti terhelhetését az egyházi szolgáltnak akkor, midőn faluhelyeken szolgálatjuk után különben is csekély fizetések évről évre csorbíthatnak; az élelmi és ruházati czikkek a korábbi adómentes évekhez képest a drágaságban tetemesen fokozódtak; a papi és iskolatanítói pályára lépők száma aggasztólag gyérül! Hát az iskolatanítók, ha úgy lehetne kifejezni, a nevetségig csekély díjért nincsenek-é különben is eléggé elfoglalva a közszolgálatban, testi és lelki erejük egész kimerültség? és nem elég kárpótlást nyújtanak a papok is, a száma nélküli községi, árva s törvényszékekhez való anyakönyvi kivonatok kiállításánál, s erkölcsi és sok másféle bizonyítványok meghurczoló ellenjegyzésénél; statistikai adatok, adókimutatások, nyomozásokkori kimutatások bekérésénél, halálesetek betérjesztésénél, a katonák, honvédek házassági és haláleseteik mindanynyiszori benyújtásánál sat. sat.? mely terhelő eljárásokért az állam semmit nem fizet, hanem parancsol.

Ha már ez újabb terhelhetés nem maradhat el: legyen az állam méltányos, és az eddigi ingyenes előrántásokért nyujtson ezután legalább az irományoknak megfelelő dijt. „A ki fizet, az parancsol“.

Lehetnek ugyan oly falusi községek, melyek a szellőztetett utasítás mellett is, az illetén lealjasító szolgálmányok tételétől, avagy csak méltányossági szempontból, és a vallás iránt viseltető kegyeletből, megkimélik a belső embereket; de legtöbbször lehetnek s lesznek is olyanok, a kik kapva kapnak az adott utasításon, és kárörömmel hányják a sárba belső embereiket.

Ezt az esetet — mielőtt az nagyobb mérvet öltene — panaszló atyánkfia orvosoltatni kéri a Marosszék bizottsági gyűlése előtt, és illő pártolás kikérése mellett átírni, az ugyancsak maroszéki, más felekezetű t. cz. többi esperességekhez is. Mely sérelmes betérjesztést egyházi közgyűlésünk közakarattal elfogadja, ma-

gáévá teszi, és a kijelölt helyekre pártolás kikérésc mellett fel- és átiratni határozza.

10. sz. Az egyházi képviselet, törvényhozási, törvénykezési s az egész közigazgatási szervezet kérdése újból felelevenítettvén, egyházi közgyűlésünk erre nézve még 1871 ben kimondotta, hogy az e. főtanács által az irt érdekekben közlött tervezetét kész elvileg elfogadni, csakhogy keresztülvitelének valóságát a képviselők díjazásának lehetőségétől s az azt kifejtő gyakorlattól tette volt függővé. Ezen előbbi nézete mellett jelenleg is megmaradva, kifejezendőnek véli, hogy a képviselet szükségét csak akkor látja valóban bekövetkezettnek, ha az nem felülről lefelé, hanem alulról felfelé vétetik igénybe. Ez ugyan közöttünk nem vált még életszükséggé; de miután hazánkban általán, a polgári téren ugy, mint az egyházin, minden irányból a képviseleti úton megindult önkormányzat kérdése csaknem egészben megoldást nyert, részünkről sem árt az alkalmazkodás, csakhogy a szabadság és önkormányzat drága árba számítódik és pénzbe kerül, a mit előteremteni az alkotmányt kedvellők kötelessége. Ugy azt is kimondandónak véljük, hogy a megállítandó képviselet díjazásáról előre gondoskodni kell; mert az ingyen szolgálatban ha van is olykor köszönet, de az nagyon nyomoruságos állapot volna, ha a szellemileg valóban tehetséges, de anyagilag a „res angusta domi“ nyomása alatt küszködő egyén minden jó akarata és ügybuzgalma mellett is — kizárva látná magát a képviseletből! Ismételve hangsúlyozzuk, hogy a képviselethez pénz kell. A mit előállithatni vélünk, részint az e. főtanács által már kijelölt úton, mely szerint a korábbi áldozathozásban részt nem vett újabb nemzedék önkéntes adakozásra biratnék, részint pedig a kivetendő akár birtokaránylagos, akár az adóforintokhoz mérsékelt egyházi adó behozatala útján, mely összeg egyharmada az egyes ekklézsiáknál, egy harmada az esperestségeknél hagyatván, csak az utolsó egy-harmad folya be a közpénztárba, a miből aztán folytonosan fedezhető volna — egyebek közt — a képviselők díjazása is. Addig, míg ez nem valósítható, maradna az eddigi közigazgatási rendszer, mely körülmény szabályzati némi módosítások megemlítése mellett, megiratni határozottat az e. főtanácsnak.

Egyéb kisebb érdekű tárgyak felsorolását mellőzöm, ugy a törvényszékieket is; melyeknél a válóperekről különösen megjegyzendő: hogyha a polgári házasság létre jó, azontúl hasonlitunk a malomhoz, melyet a víz elhagyott.

Kelemen István,